

dukt, der muligvis kunde finde andre Marker og muligvis aflaste den store Tilførsel til det engelske Marked for derigennem at bevare de forholdsvis gode Priser paa vort Smør. Jeg er temmelig sikker paa med Rette at kunne sige, at denne Tanke havde Tilslutning fra Landbrugskredse, og maaske langt udenfor Landbrugskredse. Men den Forretning var det umuligt at starte uden en betydelig Kapital og umuligt at fortsætte, uden at der skulde en Forskudskapital til, og der var den saakaldte Andelsbank svagere, end en hvilken som helst af Landbruget uafhængig Bank vilde have været. Jeg tror, at hvis Mælkeeksporten var kommet i økonomisk Forbindelse med en Aktiebank, havde denne Aktiebank maaske langt tidligere sagt Stop til de store Krav, der stilledes, og man var da ikke kommet saa langt ud i sine Forpligtelser.

Som sagt, en af Forudsætningerne, maaske den væsentligste Forudsætning for denne Banks Oprettelse var, at man skulde støtte nye og tilsyneladende sunde Foretagender indenfor Andelsbevægelsen for derigennem at fremme Omsætningen og skabe Muligheder for øget Omsætning indenfor det danske Landbrug. Jeg skal ikke her komme ind paa at bebrejde de paagældende noget i den Henseende, det er jeg ikke kompetent til, men jeg vil gerne sige i denne Forbindelse, at det altid har været min Opfattelse, at ganske bortset fra, om det enkelte Mejeri eller den enkelte Mælkeproducent har haft direkte Tilknytning til en Mælkekondenseringsanstalt, maa det danske Landbrug som Helhed i denne Situation, hvor man staar overfor et Pengeinstitut, som Landbruget har startet, og som har Krav paa Dele af det eller paa Helheden, sige: Dette Underskud betaler vi. Det har altid været min personlige Opfattelse. Men vi ved jo alle, hvorledes det er gaaet, at der har været stor Strid indenfor Mælkeribrug, indenfor Mejerierne og meget ringe Tilslutning, naar der var Tale om at indfri dette Krav. Man siger om Mælkeribrug og om Andelsbanken, at det drejer sig om en Gaardmandsbevægelse. Men jeg gør opmærksom paa, at mindst $\frac{2}{3}$ af Medlemmerne af de danske Andelsmejerier og Andelsslagterier er Husmænd. Man skal derfor ikke beskyldte Gaardmændene for, at det er dem alene, der har krævet disse store Beløb eller nægtet at betale dem tilbage. Det er en Bevægelse, der desværre har Tilslutning indenfor alle Kredse i Landbruget. Vi ved jo alle, at Forholdet

er det, at Danmark er et af de første Steder, hvor man har indført ganske lige og almindelig Valgret indenfor Andelsforetagenderne, saa at en Husmand med en enkelt Ko har ganske samme Indflydelse paa Mejeriets Forhold som den Mand, der møder med 100 Køer. Men man nægtede altsaa at betale dette Beløb godvilligt, og der har paa flere Stadier været Tale om Sagsanlæg. Endnu er det ikke sket, men Vejen er jo stadig aaben. Der er ikke givet den danske Mælkeeksport eller derigennem Mejeribrug eller Landbruget nogen som helst Saldokvittering. I det Øjeblik, Andelsbankens Ledelse har sine Papirer i Orden, vil selvfølgelig det danske Mejeribrug komme til at betale disse Penge. Om Papirerne er i Orden, saaledes at man kan faa den Dom, kender jeg ikke noget til og skal jeg ikke udtale mig om paa dette Tidspunkt.

Der er sagt, og den højtærede Statsminister har sagt det i Dag, at den danske Mælkeeksport var Hovedårsagen til Andelsbankens Sammenbrud. Det kan der tvistes om. Jeg for mit Vedkommende vil hellere sige det paa en anden Maade. Jeg vil sige: Det er det danske Landbrugs egen Skyld, det er det danske Andelsfolks egen Skyld. Hvis det er rigtigt, at denne Bank er Andelsbevægelsens, er det ganske ejendommeligt, at Andelsbevægelsen og dermed Bankens Ledelse, den Gang den fik et Moratorium for Opfyldelsen af Banklovens Bestemmelse om Egenkapital i Januar 1924, at Lederne og alle vi andre da ikke gjorde, hvad vi kunde, for hurtigst muligt at bringe dette Kapitalforhold i Orden. Og det er ganske mærkeligt, at man under de senere Rekonstruktionsforsøg i Løbet af det sidste Aar fra det danske Andelsfolks Side ikke har gjort mere for, ikke har lagt mere Forstaaelse for Dagen af, at hvis denne Bank med Rette skulde kunne kaldes for det danske Andelsfolks, burde dette have støttet den, hvor Lejligheden var der.

Den højtærede Statsminister omtalte i store Træk, hvorledes det var gaaet nu i Løbet af 1925. Bankens Sammenbrud kom jo, ligesom saa ofte før, i flere Tempi, og ligesom Tilfældet har været, naar andre Storbanker, og maaske ogsaa naar mindre Banker er brudt sammen, rejses der Kritik ikke alene mod Bankens Ledelse, men ogsaa mod dem, der har haft med Rekonstruktionen at gøre. Det samme er Tilfældet nu. Der er rejst Kritik overfor Bankens Ledelse, baade overfor den oprindelige Ledelse og dem, som senere har haft med Forholdet at gøre, og Kritikken